

功能对等理论视角下小说《骆驼祥子》的 维译研究

杨 刘

新疆师范大学文学院, 新疆 乌鲁木齐

收稿日期: 2025年11月11日; 录用日期: 2025年12月18日; 发布日期: 2025年12月30日

摘 要

本文选取《骆驼祥子》作为研究对象, 以功能对等理论作为研究视角和理论基础, 采用文本分析法和对比分析法, 探讨了《骆驼祥子》维译本中词汇对等、句法对等、篇章对等的具体表现及语言特色, 发现《骆驼祥子》维译本中词汇层面的翻译多采用意译的翻译方法, 保持原文特色, 做到了意义对等; 句法层面的翻译结合译语的语言环境及表达习惯, 有时也兼顾源语和译语的表达方式, 从而实现意义对等; 篇章层面的翻译将重点放在译文与原文意义对等上, 使译文更加通顺流畅, 减轻了读者的阅读负担。以上充分体现了功能对等的特点, 也展现了翻译的美感, 体现《骆驼祥子》的文学价值。

关键词

功能对等理论, 《骆驼祥子》, 维译研究

A Study on the Uyghur Translation of the Novel “Camel Xiangzi” from the Perspective of Functional Equivalence Theory

Liu Yang

School of Chinese Language and Literature, Xinjiang Normal University, Urumqi Xinjiang

Received: November 11, 2025; accepted: December 18, 2025; published: December 30, 2025

Abstract

This article selects “Camel Xiangzi” as the research object, takes the theory of functional equivalence as the research perspective and theoretical basis, and uses text analysis and comparative analysis methods to explore the specific manifestations and language characteristics of lexical equivalence,

文章引用: 杨刘. 功能对等理论视角下小说《骆驼祥子》的维译研究[J]. 现代语言学, 2025, 13(12): 751-762.

DOI: 10.12677/ml.2025.13121322

syntactic equivalence, and discourse equivalence in the translated version of “Camel Xiangzi”. It is found that the lexical translation in the translated version of “Camel Xiangzi” mostly adopts the method of free translation, maintaining the characteristics of the original text and achieving semantic equivalence; Translation at the syntactic level combines the language environment and expression habits of the target language, sometimes also taking into account the expression methods of the source language and the target language, in order to achieve semantic equivalence; Translation at the discourse level focuses on the equivalence of meaning between the translated text and the original text, making the translation more fluent and reducing the reading burden on readers. The above fully reflects the characteristics of functional equivalence, and also showcases the beauty of translation, reflecting the literary value of “Camel Xiangzi”.

Keywords

Functional Equivalence, “Camel Xiangzi”, Research on Uyghur Translation

Copyright © 2025 by author(s) and Hans Publishers Inc.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution International License (CC BY 4.0).

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Open Access

1. 引言

《骆驼祥子》作为现代文学史上最优秀的长篇小说之一，它不仅具有深刻的社会洞察、鲜明的人物描绘以及丰富的文化内涵，还对中国现代文学发展历程产生了深远影响。

小说这一类型文本的翻译相较于其他类型文本的翻译更为特殊，其一是小说的灵魂往往体现在其精神和内涵等方面，这些方面往往难以通过直接的语言表达。功能对等理论则强调在理解原文的基础上，用目的语尽可能准确地传达原文的精神和内涵。二是小说常常具有独特的风格和韵味，这些方面往往需要在翻译过程中得到保留，功能对等理论则要求翻译文本应尽可能保持原文的风格和表达方式、以传达原文的独特魅力。三是小说是面向读者的艺术形式，翻译作品的质量往往取决于其能否满足读者的需求。功能对等理论则强调翻译作品应尽可能满足目的语读者的需求，包括文化背景、审美习惯和阅读体验等方面。

奈达的功能对等翻译理论对我国译介具有重要指导意义。多年来，翻译理论持续发展革新，该理论却屹立不倒。许多学者都从功能对等角度进行了翻译研究。然而，从功能对等角度进行的维译研究较少，迄今为止，知网上也仅能查询到 23 篇相关研究论文。

综观奈达功能对等理论的发展，其核心是：译文措辞通顺自然，内容达意传神，读者反映相似(谭载喜，2004：234) [1]。对于功能对等理论研究小说翻译的适用性方面，奈达谈到：他在大学学习希腊文和拉丁文时就认识到，直译无法充分表达原文的意义和风格，这才有了功能对等一说。小说翻译主要是译出原文的韵味和精神，重现原文的效果，故有“译味”和“神似”之说。因此，奈达的功能对等理论适合于小说翻译[2]。

综上所述，本文采用奈达功能对等理论，探讨《骆驼祥子》维译，旨在促进目的语读者更好地理解 and 欣赏小说原著的精髓和独特性，加强对中华优秀传统文化的理解和认同。

2. 语料来源

《骆驼祥子》[3]是中国现代文学大师老舍先生创作的一部长篇小说，于 1937 年首次出版。本书以 1920 年代的中国北平(现在的北京)为背景，通过描述人力车夫祥子的悲惨命运，展现了旧社会下层人民

的生活困境和精神挣扎。小说的主人公祥子，他勤劳、纯朴、善良，并且充满了对生活的渴望和对自由的向往，但社会的不公和个人的悲剧使他经历了三次重大的人生起伏。在这个过程中，他的梦想破灭，最终走向了沉沦。《骆驼祥子》它以其深刻的社会意义、鲜明的人物形象和独特的艺术风格，展现了作者对于社会现实的深刻洞察和对人性的深入剖析。这部小说对后世产生了深远的影响。

3. 功能对等理论视角下小说《骆驼祥子》的维译分析

1969年出版的《翻译理论与实践》一书中，奈达明确定义了“动态对等”，奈达的动态对等“就是译文读者对译文所做出的反应与原文读者所做出的反应基本一致”(Nida, 2001: 76)，简言之，就是“最切近的自然对等”。“动态对等”中的对等包括词汇、句法、篇章和文体对等四个方面。鉴于大众容易对“动态对等”这个术语产生误解，后来奈达则将其更名为“功能对等”。它们的定义在本质上没有区别，但“功能对等”突出了语言的功能性。奈达又提出了他认为四个必须达到的翻译标准：① 达意；② 传神；③ 措辞通顺且自然；④ 目的语读者与源语读者相似的反应。这四个翻译标准就体现在词汇、句法、篇章及文体的对等[4]。

由于篇幅有限，本文将重点从功能对等理论中的词汇、句法、篇章三个方面，以小说《骆驼祥子》的原著及其维吾尔语译本为语料基础，对《骆驼祥子》中的维吾尔语翻译实例进行分析，探析其中的翻译方法，更好地总结翻译经验，提升翻译水平。

3.1. 《骆驼祥子》维译本[5]中词汇对等翻译分析

译者要想实现小说翻译中的词汇对等，不应仅仅局限于对词汇内涵的准确挖掘上，有时还需要结合上下文语境，根据具体文化背景对词汇的真正含义进行分析和推断[6]。小说《骆驼祥子》中，老舍巧妙地将富有文化特色的成语、歇后语和惯用语融入故事情节中，使得整篇小说散发出浓郁的文化气息。本章将聚焦于小说《骆驼祥子》中的成语、歇后语及惯用语的实例，深入剖析这些语言现象在译文与原文之间如何在词汇层面实现功能上的对等。

1. 成语的翻译

例(1) 他们的拉车姿势，讲价时的随机应变，走路的抄近绕远，都足以使他们想起过去的的光荣，而用鼻翅儿扇着那些后起之辈。

ئۇلارنىڭ رىكشا سۆرىگەن چاغدىكى قىياپىتى، سودىلاشقان چاغدا ئەھۋالغا قاراپ ئىش كۆرۈشى، يولنىڭ يىراق - يېقىنىنى تاللىشى ئۇلارغا ئۆزلىرىنىڭ ئىلگىرىكى شان - شەرىپىنى ئەسلىتەتتى - دە، كېيىن يېتىشىپ چىققانلارنى دىمىقىغا ئالماي قويمايتتى.

例句中“随机应变”是汉语成语，意思是随时机或情况的变化，灵活地做出相应的反应。译者为了使读者在阅读译文时理解地更加清晰，将其意译成“ئەھۋالغا قاراپ ئىش كۆرۈشى”(看情况行事)，这样翻译符合小说的语境，做到了语义贯通，也做到了形式对等，准确表达了该词在原文中的意义，实现了意义对等。

例(2) 现在，他自居是改邪归正，不能不小心，而且知道怎样的小心。

ئەمدى ئۆزىنى يامان يولدىن قايتىپ، ياخشى يولغا ماڭغان دەپ ھېسابلاۋاتقاندا ئېھتىيات قىلمىسا بولماس، ئۇنىڭ ئۈستىگە قانداق ئېھتىيات قىلىشنى بىلىدۇ.

例句中“改邪归正”是汉语成语。意思是改正错误行为，回到正道上。比喻不再走邪路，不再做坏事，回到正路上来，重做好人。译者运用意译的方法，成功地将成语的深层含义以简洁明了的方式传达给目的语读者，将其翻译成“يامان يولدىن قايتىپ، ياخشى يولغا ماڭغان”(从错误的道路上返回，走正确的路)，表达了“改邪归正”的概念意义符合上下文语境，做到了语义贯通，又很好地表达了该词在原文中

的意义，实现了意义对等。

例(3) 北平的洋车夫有许多派，年轻力壮，腿脚灵利的，讲究赁漂亮的车，拉“整天儿”

«بېيجىڭدىكى رىكشچىلار نۇرغۇن گۈرۈھلارغا بۆلۈنگەن؛ ياش - قاۋۇل، ئايىقى چاققانلىرى چىرايلىق رىكشچىلارنى ئىجارىگە ئېلىپ كۈنبويى سۆرەشكە خۇشتار.»

例句中“年轻力壮”是汉语成语，形容年纪轻，体力强。译文采用了直译法，采用了维吾尔语对偶词“ياش - قاۋۇل”，简单通俗地将其含义表达出来，便于读者理解，从而达到形式、意义上的对等。

例(4) 上半天，他非常的喜欢，大家给他祝寿，他大模大样的承受，仿佛觉出自己是鳌里夺尊的一位老英雄。

چۈشتىن بۇرۇن ئۇ تازىمۇ خۇشاللىققا چۆمۈپ يۈردى. كۆپچىلىك ئۇنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى تەبرىكلىگەندە، چوڭ سۈپەتلىك بىلەن ئىلىك ئېلىپ، ئۆزىنى گويا ئىززەت - ئابرويلىق پېشقەدەم بانۇردەك ھېس قىلدى.

例句中的“鳌里夺尊”是汉语成语，意思是出类拔萃。译者在翻译该成语时通过分析上下文并结合词义将其意译为“ئىززەت - ئابرويلىق”（德高望重的老前辈），这样翻译更符合译语读者的表达习惯，做到了意义的对等。

例(5) 及至听到老头子往外赶祥子，他们又向着他了——祥子受了那么多的累，过河拆桥，老头子翻脸不认人，他们替祥子不平。

بوۋاينىڭ شياڭزىنى قوغلاۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغاندا، ئۇلار يەنە شياڭزىنىڭ تەرىپىنى ئالدى. شياڭزى ئاز جاپا چەكەمدى، بوۋاي تازا ئىشلىتىپ ھاجىتىدىن چىقىرىۋېلىپ، ئەمدى ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈسە بولامدۇ، شياڭزىغا ئۇۋال بولمامدۇ.

例句中的“过河拆桥”是汉语成语，指自己过了河，便把桥拆掉。比喻达到目的后就把帮助过自己的人一脚踢开。译者在翻译该成语时通过分析上下文并结合词义将其意译为“تازا ئىشلىتىپ ھاجىتىدىن تازا ئىشلىتىپ ھاجىتىدىن چىقىرىۋېلىپ، ئەمدى ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈسە بولامدۇ”（使用好了，满足了自己的需求，就可以跟他翻脸），这样翻译不仅方便译语读者理解原文，而且符合上下文逻辑，做到了行文流畅，达到了意义的对等。

例(6) 他可是卖了力气，虽然明知跑不过后面的三个小伙子，可是不肯倚老卖老。

ئۇ خېلى كۈچىدى، كەينىدىن كېلىۋاتقان ئۈچ يىگىتكە تەڭ كېلەلمەيدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، بىراق قېرىلىقىغا تەن بەرمىدى.

成语“倚老卖老”意为年纪较大的老人，摆老资格，轻视他人，认为所有人必须要谦让和体谅老人。这里描写了跟祥子一起拉车的高个子虽然明知跑不过后面的三个小伙子，可是不肯服老。译者通过分析上下文语境将此成语意译为“قېرىلىقىغا تەن بەرمىدى”不服老，虽然没有逐字翻译，但向译语读者很好地传达了原文作者所要表达的意思，实现了意义的对等。

2. 歇后语的翻译

歇后语富含民族文化，翻译需精准传达其语义与隐喻。分析维译歇后语时，需深入剖析其引申义，并结合具体语境，以确保译文既保留原意又具表现力，实现形神兼备的翻译效果[7]。笔者将在本节探讨《骆驼祥子》中喻意型歇后语及谐音型歇后语是如何在翻译过程中实现功能对等的。

例(7) 看祥子没动静，高妈真想俏皮他一顿，可是一想他的直诚劲儿，又不大好意思了：“你真行！‘小胡同赶猪，直来直去’；也好！”

- يارايىسەن! «ئۆزۈڭ تۇتقان يولۇڭنى ئاتاڭغا بەرمە» دېگەن شۇ- دە. بوپتۇ ئەمەسە

此句的事件背景是高妈在苦口婆心地劝说祥子而无果时，用歇后语“小胡同赶猪——一直来直去”，属于汉语喻意型歇后语，把祥子的倔劲表现得活灵活现。若直接按字面意思翻译这句歇后语，译文读者可能难以领会其真正意图，甚至可能引发误解。因此译者在理解词义并结合语境后将其意译为“**ئۆزۈڭ ئۆتۈڭغا بىر مەرمە تۇتقا يولۇڭنى ئاتاڭغا بىر مەرمە**”(自己要走的路连你的父亲都不要商量)。在形式上未能与汉语歇后语谜面、谜底的结构一致，但是做到了意义的对等，形象地表达出祥子固执、倔强的性格特点，也向译文读者传达了与原文等同的信息内容。

例(8) 有急等用钱的，有愿意借出去的，**周瑜打黄盖，愿打愿挨!**

! جوۋ يۈ خۇاڭ گەپنى دۇمبالغاندەك دۇمبالاشمۇ ئۆز مەيلى بىلەن ، دۇمبا يېيىشمۇ ئۆز مەيلى بىلەن بولۇۋاتقان تۇرسا

歇后语“周瑜打黄盖，愿打愿挨。”的典故出自《三国演义》的赤壁之战，属于汉语喻意型歇后语。此句的事件背景是高妈在自己丈夫活着的时候经常喝醉后来找她要钱，迫于无奈的高妈在这个时候便选择了放贷来获利，在她的心里，这不能算是一种报复，而是一种合理的“慈善手段”，作者在此处用歇后语很形象地表达出原义来。译文将此处翻译为“**جوۋ يۈ خۇاڭ گەپنى دۇمبالغاندەك دۇمبالاشمۇ ئۆز مەيلى بىلەن ، دۇمبا يېيىشمۇ ئۆز مەيلى بىلەن بولۇۋاتقان تۇرسا!**”(像周瑜打黄盖一样，打是自己愿意的，挨打也是自己愿意的)，不仅与原文内容较为贴近，而且与源语在形式和结构上都较为接近，在翻译时做到了形式和意义上的对等，利于译文读者认识汉语歇后语的结构和意义，更好地理解歇后语的文化意义。

例(9) 正当这个工夫，一个车夫又指着他的脸说：“祥子，我说你呢，你才真是‘**哑吧吃扁食——心里有数儿**’”呢。

دەل شۇ پەيتتە يەنە بىر رىكشچى يۈزىدىن - يۈزىگە سېلىپ : شياڭزى ، مېنىڭچۇ سەن ھەقىقەتەنمۇ «ئىشتانغا چىققىنى كۆڭۈلگە تايىن» دېگەندەك ھالدىغۇ دەيمەن .

此句的事件背景是其他车夫觉得祥子每天卖力干活是在讨好刘四爷和虎妞，用汉语喻意型歇后语“**哑吧吃扁食——心里有数儿**”来嘲讽祥子表面上装糊涂，其实对情况很了解，心里知道底细。这个歇后语如果按照字面意思直接翻译，译文读者可能会感到困惑，无法理解其真正的含义。因此，译者在翻译时需要深入理解词语的含义并结合译语的语言环境后将此处翻译为维吾尔语谚语“**ئىشتانغا چىققىنى كۆڭۈلگە تايىن**”，这样翻译在符合维吾尔语读者表达习惯的同时，做到了意义层面的对等。

例(10) 穷人的命，他似乎看明白了，是**枣核儿两头尖**：幼小的时候能不饿死，万幸；到老了能不饿死，很难。

كەمبەغەلنىڭ تەقدىرى چىلان ئۇرۇقىغا ئوخشاش ئىككى بېشى ئۇچلۇق بولىدىغانلىقىنى ئۇ چۈشەنگەندەك بولدى . كىچىك چاغلىرىدا ئاچلىقتىن ئۆلۈپلا قالسا ، بۇ زور بەختى ؛ قېرىغان چاغلىرىدا ئاچلىقتىن ئۆلۈپ قالماستىكى ناھايىتى تەس .

“枣核儿两头尖”是汉语的谐音型歇后语。两头：本指枣核儿的两端，专指前期和后期。“尖”是“艰”的谐音。指穷人的生活幼年时期最艰难。原文中这句话是祥子感叹穷人命运悲惨时所说，用歇后语很形象地表达出来。译文将此处歇后语翻译为“**چىلان ئۇرۇقىغا ئوخشاش ئىككى بېشى ئۇچلۇق بولىدىغانلىقى**”(像枣核儿一样两头尖)，因为源语读者和目的语读者都对“枣核儿”这一意象有相同的理解，所以译者在翻译时成功地实现了形式与意义的双重对等。

3. 惯用语的翻译

惯用语通常是人们在长期的劳动生活中口头创造出来的，表达精致准确，口语色彩浓厚。《骆驼祥子》中惯用语的数量较为丰富，笔者将在本节探讨其是如何在翻译过程中实现功能对等的。

例(11) 至于讲价争座，他的嘴慢气盛，弄不过那些**老油子**们。

باھا قويۇپ كىرا تاللىشقا كەلسەك، ئاغزى چاقتان بولمىغاچقا، ئۇ بۇ ئىشتىكى قاقباشلارغا تەڭ كېلەلمەيتتى.

“قاقباش”一词常用来形容那些处世经验丰富、擅长应对各种场合，但行事风格略显圆滑、世故的人。原文中作者介绍祥子很擅长拉车，但是对于抢客或是讲价争座，他的嘴笨斗不过那些常年拉客的车夫们。为了更贴近维吾尔语读者的理解，译者采用了目的语中与“老油子”含义相近的词汇进行翻译，旨在生动传达那种经验丰富、处事圆滑的人物形象。

例(12) 真要是这一夜里丢了东西，自己跳到黄河里也洗不清！

راستلا مۇشۇ كېچىدە بىر نەرسە يىتىدىغان بولسا، دەرياغا چۈشۈپ يۇيۇنۇپ - تازىلانسىمۇ پاكلىنىپ بولالمايدۇ.

“跳到黄河里也洗不清”比喻无法摆脱嫌疑。原文中高妈让祥子留下来看家，自己去左家投靠曹先生。祥子觉得待在曹家不安全，翻越围墙到隔壁的王家后担心万一晚上曹宅丢了东西会怪罪到自己头上。译者结合原文内容，在译句中将“跳到黄河里也洗不清”译为“دەرياغا چۈشۈپ يۇيۇنۇپ - تازىلانسىمۇ پاكلىنىپ بولالمايدۇ”，通过将原本的文章内容翻译得通俗易懂，不仅清楚明白地诠释了其所要表达的意义，而且在贴近原来文章的基础上，对译入语读者能否准确理解有着重要作用。

例(13) 样子明知道上工辞工是常有的事，此处不留爷，自有留爷处。

شاغزى ئىش قىلىش ۋە ئىشتىن ئىستېپا بېرىشنىڭ ئادەتتە بولۇپ تۇرىدىغان ئىش ئىكەنلىكىنى، بۇ يەرگە پاتىمىغىنى، بىلەن سىغىپ كەتكۈدەك يەر چىقىدىغانلىقىنى ئوچۇق بىلەتتى.

“此处不留爷，自有留爷处”是指如果这个地方容不下我，自然会有其他地方可以容纳我，是对主人公祥子内心世界的准确剖析。译者将此惯用语意译为“بۇ يەرگە پاتىمىغىنى بىلەن، سىغىپ كەتكۈدەك يەر”，“چىقىدىغانلىقنى ئوچۇق بىلەتتى”准确地表达了“此处不留爷，自有留爷处”的含义，使译语读者融入此景，感受到祥子在面对困境时的一种乐观和坚韧不拔的精神态度，在形式、语义上实现了对等。

例(14) 在这一段时间，该快活的时候还不敢去干，地道的傻子；过了这村便没有这店！

مۇشۇ ئارىلىقتا، راھەت كۆرۈشكە تېگىشلىك چاغدا ئۇنىڭغا يېتىنمىسا، سېپى ئۆزىدىن ئەخمەق بولىدۇ؛ بۇ يودەڭزىدىن ئۆتۈپ كەتسە، ئۇنداق دەڭ تېپىلمايدۇ.

例句中“过了这村便没有这店”意思是机不可失不再来。译者在此处使用意译的翻译方法将其译为“بۇ يودەڭزىدىن ئۆتۈپ كەتسە، ئۇنداق دەڭ تېپىلمايدۇ”（从这个村子过去的话，就再找不到了）。准确地表达了该惯用语的语义，便于译语读者理解。

总之，本节通过对成语、歇后语、惯用语三类词汇进行列举分析，发现译者在翻译过程中，为了确保原文信息的准确传达，倾向于选择译语中与原语意义相近的词汇，以此实现译文与原文在形式和语用上的对等。对于译语中不存在的词汇，译者则巧妙地运用直译或意译的方法，使译文更加贴近原文的语义内涵。

3.2. 《骆驼祥子》维译本中句法对等翻译分析

句法对等是指在进行语言翻译时，要尽量保持源语和译语的句法结构对等。汉语和维吾尔语在句法结构上存在差异，为了确保翻译的准确性，首要任务是深入剖析句子结构，明晰两种语言中句子成分的不同之处。在此基础上，结合上下文语境，全面理解句子的深层含义[4]。根据文本特点，本章节重点聚焦于分析倒装句与把字句在翻译中是否实现了功能上的等效传递。

1. 倒装句

《简明语言学词典》中认为：倒装是修辞方式之一，为了突出句子的某一成分，或是为了强调某个

意思，或是为了变换一下句法故意将语句表达的正常次序颠倒过来，这种修辞方法叫做倒装[8]。在《骆驼祥子》中，为了突出语言的表达效果，作者通过使用倒装句，突出强调某事或某物。本节笔者主要讨论译者在翻译倒装句时，如何实现功能对等。

例(15) 吃苦，他不怕；可是再弄上一辆车不是随便一说就行的事；至少还得几年的功夫！

ئۇ جاپا چېكىشتىن قورقمايدۇ؛ بىراق يەنە بىر رىكشغا يېتىشىش ھە دېسلا ئەمەلگە ئاشىدىغان ئىش ئەمەس؛ ئاز دېگەندە بىر نەچچە يىل ۋاقىت كېرەك!

此句是祥子被兵抢了车时作者所说，为宾语前置句，正常语序应为“他不怕吃苦”。作者为了突出祥子不怕吃苦的精神以及为下一句祥子买车的不易做铺垫，将“吃苦”提前。译语中并没有直译此句，而是把语序进行调整，采用正常语序“ئۇ جاپا چېكىشتىن قورقمايدۇ”（他不怕吃苦），使译文读者读起来更加通顺流畅，实现了意义对等优先于形式对等。

例(16) 可是，谣言，他不信。

بىراق، پىتنە - پاساتلارغا ئۇ ئىشەنمەيتتى

“谣言，他不信”是宾语前置句，特意突出了祥子对外界传言的漠视态度，常规语序应为“他不信谣言”，将宾语“谣言”提前，作者意在强化祥子对谣言的不以为意。译语中将其翻译为“پاساتلارغا - پىتنە”，但文中采用的翻译方法并未违背维吾尔语的表达习惯，又与原文在形式上做到了对等。

例(17) 幼小的时候能不饿死，万幸；到老了能不饿死，很难。

كىچىك چاغلىرىدا ئاچلىقتىن ئۆلۈپلا قالسا، بۇ زور بەختى؛ قېرىغان چاغلىرىدا ئاچلىقتىن ئۆلۈپ قالماستىكى ناھايىتى تەس.

原文中这句话是祥子感叹穷人命运悲惨时所说，“到老了能不饿死，很难”中“很难”为状语，正常语序应为“到老了很难不饿死”，这里属于状语后置，译语中译为“قېرىغان چاغلىرىدا ئاچلىقتىن ئۆلۈپ”，该翻译既完整地传达了句子的原意，又实现了形式与意义的双重对等。

2. 把字句

例(18) 铺主打算挤到个整数，说了不知多少话，把他的车拉出去又拉进来，支开棚子，又放下，按按喇叭，每一个动作都伴着一大串最好的形容词。

دۇكاننىڭ غوجايىنى باھانى پۈتۈن سانغا توغرىلىماقچى بولۇپ، ئاغزىنى ئۇپرىتىپ نۇرغۇن گەپلەرنى قىلدى، رىكشىسىنى سۆرەپ چىقىپ، يەنە سۆرەپ كىردى. لەمپىسىنى ئېچىپ، يەنە ياپتى، كانىيىنى بېسىپ - بېسىپ قويدى، ئۇنىڭ ھەربىر ھەرىكىتىگە بىرمۇنچە ئەڭ ياخشى سۈپەتلەر ھەمراھ بولدى.

例句中“把他的车拉出去又拉进来”的处置者是“铺主”，“拉”这个词的作用对象是“车”，同样使用宾格形式“نى”表示被处置的意义，完成了“把”字句的转换，含义对等，处置与被处置的关系也一致。

例(19) 拉去吧，你就是把车拉碎了，要是钢条软了一根，你拿回来，把它摔在我脸上！

ئالسىلا، رىكشىنى سۆرەپ پاچاق - پاچاق قىلىۋەتكەنلىرىدىمۇ، گۈگۈسۈنلىرىدىن بىرەر - يېرىمى بوشاپ كېتىدىغان بولسا، قايتۇرۇپ كېلىپ يۈزۈمگە ئاتىسلا.

句中“你就是把车拉碎了”，“拉”这个字的作用对象是“车”，发出处置动作的人是“你(指祥子)”，译文中使用宾格“نى”的形式完成了“把”字句的转换，同原文在形式和意义上都达到了对等。

例(20) 冯先生，我可把他交给你了，明天跟你耍人！

فېڭ ئەپەندى، ئۇنى سىزگە تاپشۇردۇم جۇمۇ، ئەتە ئۇنى سىزدىن ئالىمەن

上述例句中“我”指“虎妞”，“他”指“祥子”。处置者为“我(虎妞)”，被处置者为“他(祥子)”，译者在被处置者“他(祥子)”后增添宾格“نى”来表达被处置的意义，在句子形式上也实现了功能对等。

例(21) 喝茶的几乎都是拉包月车的，有的把头靠在墙上，借着屋中的暖气儿，闭上眼打盹。

چاي ئىچىۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەكلا رىكشنى ئايلىق ھۆددىگە ئېلىپ سۆرەيدىغانلار بولۇپ، بەزىلىرى باشلىرىنى تامغا تىرەپ، ئۆيدىكى ئىسسىقلىقتىن راھەتلىنىپ كۆزلىرىنى يۇمۇپ مۈگدەۋاتاتتى

译者在翻译划线部分“有的把头靠在墙上”时，遵循了处置对象“有的”(指“拉包月车的人”)与被处置对象“头”的对等关系，在被处置对象“باشلىرى”后增添宾格“نى”完成把字句的转换，与原文在形式和意义上都达到了对等。

总之，通过上述例证，由于汉维语表达习惯、句法结构上存在较大差异，汉语“倒装句”在翻译为维吾尔语时应结合译语的语言环境，调整语序结构，有时也可兼顾源语和译语的表达方式，从而使翻译达到语义上的对等。汉语的“把”字句虽然翻译为维吾尔语无对应的“把”，即难以实现形式对等，但由于把字句中的“把”多含处置义，维吾尔语通过在被处置对象上加宾语“نى”这个标记，实现了意义对等。

3.3. 《骆驼祥子》维译本中篇章对等翻译分析

在文学作品中，每个语言单位都彼此交织，共同构成了一个有机的整体，而不是孤立地存在。因此，译者在翻译时，不仅要深入剖析语言的表面含义，更要探索语言在特定语境中所承载的深层意义和功能。这就要求译者不仅要理解原文的字面意思，还要深入把握其背后的文化内涵和语境背景，使译文在保持原文精髓的同时，更贴合译语读者的阅读习惯和审美需求，实现篇章层面的对等传达[9]。

1. 上下文语境中的篇章对等

例(22) 再说，正日子二十七不准大家出车，正赶上年底有买卖的时候，刘四牺牲得起一天的收入，大家陪着“泡”一天可受不住呢！

يەنە كېلىپ ئاينىڭ يىگىرمە يەتتىنسى كۆپچىلىكىنى ئىشقا چىقىماسلىققا بۇيرۇدى. بۇ دېگەن يىل ئاخىرى، راسا تاپاۋەت قىلىدىغان چاغ، ليۇ بېگىم بىر كۈنلۈك كىرىمىدىن ۋاز كەچكىنى بىلەن، كۆپچىلىك ئۇنىڭ كەينىدە يۈرۈپ بىر كۈننى ھارام قىلسا قانداق چىدايدۇ

原文中的“泡”，译者结合了上下文语境进行翻译。例句的事件背景是刘四爷让车夫们在他办寿当天早早收车，以免影响他的寿宴。但是正赶上年底有买卖的时候，车夫们却不能出去拉车，车夫们都敢怒不敢言。因此译者在翻译时将这里的“泡”译为“ھارام قىلماق”(浪费，白费)，在语义上是连贯的，并且合乎上下文语境。

例(23) 铁道北，一片树林，林外几间矮屋，祥子计算着，这大概就是白房子了。

تۆمۈرىلنىڭ شىمال تەرىپىدە بىر پارچە دەرەخلىك بولۇپ، شۇنىڭ ئارىلىقىرىدا بىر نەچچە ئېغىز پاكىر ئۆي تۇراتتى. شياڭزى پاھىشخانا دېگىنى مۇشۇ بولسا كېرەك دېگەن يەرگە كەلدى

例句中的“白房子”，根据上文可知指的是最下等的妓院。在这里，译者将“白房子”翻译成“پاھىشخانا”(妓院)而不是直接翻译成“ئاق ئۆي”(白色的房子)，这样翻译不会让读者产生误解，实现了与原文意义的

对等。

例(24) 在外面拉散座的时候，他曾毫不客气的“抄买卖”，被大家嘲骂，可是这样的不要脸正是因为自己要强，想买上车，他可以原谅自己。

كوچلاردا پارچە كرا تارتىپ يۈرگەن چاغلاردا، قىلچە تارتىنىپ تۇرماستىنلا خەقنىڭ سودىسىنى تارتىۋالاتتى، بۇنىڭ ئۈچۈن كۆپچىلىك ئۇنى زاڭلىق قىلىپ تىل - ئاھانەت ياغدۇراتتى.

原文中的“抄买卖”如果仅从字面意思分析，不能够准确理解其词义，根据上文可知“抄买卖”实际上是指把别人正在进行的生意抢过来。因此译者在翻译上做出恰当的处理，将其译为“سودىسىنى تارتىۋالاتتى”（抢生意），更准确地再现了原作的内容。

2. 情景语境中的篇章对等

情景语境是指具体地参与交际的人和事，交际渠道以及参与者之间的相互关系和心理情感[10]。在翻译过程中，只有在准确把握了原文的情景语境后，译者才能在表达阶段根据这些语境因素，生成既忠实于原文又易于读者理解的译文，从而使读者能够更好地领悟原文的含义。

例(25) “你看，你看，二三十块钱真不好说出口来，可是还真不容易往外拿呢；这个年头，没法子！”

祥子心中也凉了些，二十三元？离买车还差得远呢！可是，第一他愿脆快办完，第二他不相信能这么巧再遇上个买主儿。“老者，给多少是多少！”

— ماڭا قارا، ماڭا قارا، يىگىرمە - ئوتتۇز تەڭگە بېرەي دېگەننى راستلا خىجىل بولۇپ ئاغزىمدىن چىقىرالمىۋاتىمەن، بىراق ئۇنى يانچۇقتىن چىقارماق ھەقىقەتەن تەس، بۇ زاماندا نېمە چارە! شياڭزىنىڭمۇ كۆڭلى خېلى سوۋۇدى، يىگىرمە - ئوتتۇز تەڭگە؟ رىكشا ئېلىشقا كېتىدىغان پۇلدىن تېخى جىق كەمغۇ لېكىن، ئۇ بىرىنچىدىن، ئىشنى غاچ - غۇچلا پۈتكۈزۈۋېتىشنى خالايتتى. ئىككىنچىدىن، يەنە شۇنداق ئەپلىك بىرەر خېرىدارغا ئۇچراپ قالدىغانلىقىغا ئىشەنمەيتتى — چوڭ ئاتا، قانچە بەرسىلە بەرسىلە

例句的事件背景为祥子在逃亡途中想把自己仅有的三匹骆驼卖了以后进城买车，之后他遇到了一位老者。祥子祈求老者买下自己的骆驼，但是老者最多只出二三十块钱。虽然祥子觉得卖出去很亏，但是目前他只想快点将骆驼卖掉换成钱去买车。原文中的“脆快”是指说话或做事干脆爽快，不拖拉。译者在翻译时，正确理解了原文中情景语境下人物所传递出来的态度，把“脆快”翻译为“غاچ - غۇچلا”（一下子，三下五除二），便于读者更好地读懂译文。

例(26) “你是干什么的，小伙子；看得出，你不是干这一行的！”祥子说了实话。“呕，你是拿命换出来的这些牲口！”老者很同情祥子，而且放了心，这不是偷出来的；虽然和偷也差不多，可是究竟中间还隔着层大兵。兵灾之后，什么事儿都不能按着常理儿说。

— كەسپىڭ نېمە، يىگىت؟ بۇ ئىشنىڭ ئەھلى ئەمەسلىكىڭ چىقىپ تۇرۇپتۇ! شياڭزى راستىنى ئېيتتى — ھە، بۇ جانىۋارلار جېنىڭنىڭ بەدىلىگە كەپتىكەن - دە! — قېرى كىشى شياڭزىغا ھېسداشلىق قىلدى ۋە خاتىرجەم ئوغرىلانغاندىن ئانچىۋالا پەرقى بولمىسىمۇ، لېكىن قانداقلا بولمىسۇن، ئارىسىدا يەنە بولدى. تۆڭلەر ئوغرىلاپ كېلىنگەن ئەمەس ئەسكەر بار - دە، ئەسكەر ئاپىتىن كېيىن ھەرقانداق ئىشلار ئۆز يولى بىلەن بولمايدۇ

例句的事件背景是祥子告诉老者自己的三匹骆驼是哪里来的之后老者所说的话。原文中用“你是拿命换出来的这些牲口！”，能够强烈地感受到老者对祥子同情的语气。译者将此句翻译为“بۇ جانىۋارلار جېنىڭنىڭ بەدىلىگە كەپتىكەن”，把原文中说话人的语气和态度尽可能地在译文中还原出来，使得原文信息和译文信息在意义上能达到对等统一。

例(27) “样子，”曹先生的手已裹好，“你洗洗！先不用说什么辞工。不是你的错儿，放石头就应当放个红灯。算了吧，洗洗，上点药。”

“是呀，先生，”高妈又想起话来，“祥子是磨不开，本来吗，把先生摔得这个样！可是，先生既说不是你的错儿，你也甭再别扭啦！”

—— شياغزى، — ساۋ ئەپەندىنىڭ قولى تېگىلىپ بولغانىدى، — يۈز — كۆزۈڭنى يۇغىن! ئىشتىن بوشىنىش دېگەننى قويۇپ تۇر، گۇناھ سەندە ئەمەس، تاش تۆكۈپ قويغاندىن كېيىن قىزىل چىراغ يېقىن قويۇپ كېرەك ئىدى. بولدى، يۇيۇپ بولۇپ، دورا سۈرتۈپ قويغىن.

—— راست دەيلا، ئەپەندى، — گاۋ ئانا يەنە سۆزلەيدىغان گەپ تاپتى، — شياغزى يۈز كېلەلمەيۋاتىدۇ؛ شۇنداق بولمايچۇ، سىلنى يىقىتىپ قىلىۋەتكىنىنى! ئەمدى ئەپەندى سېنىڭ سەۋەنلىكىڭ ئەمەس دەۋاتقاندىكىن، سەنبۇ يەنە بۆلەكچە بولۇپ يۈرمە، شياغزى!

例句中的事件背景是祥子拉车把曹先生摔了，他觉得很丢脸，想要辞职，高妈想让祥子留下，在曹太太面前帮祥子说好话时所说的话。划线句子中的“磨不开”意思是“拉不下脸，不好意思”，译者在翻译过程中，摒弃了直接逐字翻译的策略，转而准确把握原文情境中人物意图传达的深层意义，进行了恰如其分的表达，将划线句子翻译为“شي اغزى يۈز كېلەلمەيۋاتىدۇ”（祥子觉得很对不起），这样的翻译方式有助于译文读者准确捕获原文的信息，实现译文与原文信息的等效传递。

3. 文化语境中的篇章对等

各民族之间的历史文化传统、价值观念和思维方式等的不同，造就了文学上的差异。翻译大师尤金·奈达强调，要想实现翻译的真正成功，深入理解两种文化背景比单纯掌握两种语言更为关键，因为词语的真正含义只能在其所属的文化语境中得以彰显[11]。

例(28) 年画，纱灯，红素蜡烛，绢制的头花，大小蜜供，都陈列出来，使人心巾显着快活，可又有点不安。

چاغانلىق رەسىملەر، شايى پانۇسلار، قىزىل ۋە ئاق شامالار، باشقا تاقايدىغان شايى گۈللەر، چوڭ - كىچىك چوڭلىق قەندالەتلەر كىشىلەرنىڭ قەلبىگە خۇشاللىق بېغىشلايتتى. بىراق، كىشىلەرنى ئاز - تولا بىئارامۇ قىلاتتى.

例句中的“年画”是中国传统绘画的一种重要形式，主要用于庆祝春节和表达对新年的美好祝愿。它寓意丰富、内涵深刻，在年画中，体现了中国传统文化中的许多重要元素，比如道德观念、人生哲学、家庭价值观等。译者将其译为“چاغانلىق رەسىملەر”（春节的画），很好地展现了中华优秀传统文化，有助于译语读者更好地理解原文并且达到了意义的对等。例句中的“纱灯”是一种传统的中国民间艺术品，它是用纱线、木架和彩色灯笼纸制成的。纱灯的制作工艺独特，色彩鲜艳，形态各异，寓意深刻。由于源语与目的语两民族文化不同，目的语民族中没有“纱灯”这种说法，因此译者在翻译时将其翻译为“شايى پانۇسلار”（绸子制的灯），使目的语读者更容易理解。

例(29) 在年前赴得，省得不过破五就动针。

چاغاننىڭ بەشىنچى كۈنىدىن بۇرۇن يىگنە ئۇتۇپ ئىش قىلىشقا بولمىغانلىقتىن، چاغاندىن بۇرۇن پۈتكۈزۈپ بېرىشكە بۇيرۇدى.

例句中的“破五就动针”是中国传统民俗，意指正月初五之前不要动针线等做活儿，否则会招致不吉利的事情。译者在理解此处文化语境的基础上，将其译为“چاغاننىڭ بەشىنچى كۈنىدىن بۇرۇن يىگنە ئۇتۇپ”（大年初五之前不能做针线活），这样翻译既向译语读者展现了中华优秀传统文化，又让目的语读者能直观地理解这个词的含义。

例(30) 他必审问我，我给他个“徐庶进曹营——一语不发”

ئۇ مېنى سوراققا تارتماي قويمايدۇ، مەن جىم تۇرۇۋالىمەن.

例句中的歇后语“徐庶进曹营，一言不发”，是出自汉语中《三国演义》里的一个典故。讲的是徐庶本为刘备身边的一位大将，为刘备效力，后来却投奔了曹操。译者在理解此处文化语境的基础上，前半句选择忽略不译，后半句采用直译的方法译为“**مەن جىم تۇرۇۋالامەن**”(我一句话也不说)，这样翻译使对话通顺流畅，简洁明快地表达出歇后语的句意，更容易让译语读者接受。

例(31) 来到这里作小买卖的，几乎都是卖那顶贱的东西，什么**刮骨肉**，冻白菜，**生豆汁**，**驴马肉**，都来这里找照顾主。

بۇ يەرگە كېلىپ تىجارەت قىلىدىغانلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەكلا ئەڭ ئەرزان نەرسىلەرنى ساتاتتى. **قىرىندا گۆش**، توڭ بەسەي، خام ماش شىرنىسى، ئېشەك ۋە ئات گۆشى ساتقۇچىلارنىڭ ھەممىسى مۇشۇ يەردىن خېرىدار ئىزدەيتتى.

例句中“刮骨肉，生豆汁，驴马肉”都是经典的汉民族食品，而维吾尔族饮食中却没有这一类词。译者将“刮骨肉”，译为‘**قىرىندا گۆش**’ (碎肉)，生豆汁，译为‘**خام ماش شىرنىسى**’ (生的绿豆汁)，驴马肉”译为“**ئېشەك ۋە ئات گۆشى**” (驴肉和马肉)。译者在翻译的过程中既保留源文化因素，又考虑到译语读者的阅读感受，有助于译语读者更好地了解汉文化。

4. 结语

本文在功能对等理论视角下，将老舍的《骆驼祥子》和哈里木·萨里赫译著的《骆驼祥子》维译本作为研究对象，分别从词汇、句法、篇章三个层面进行列举对比分析译文与原文内容和形式上的对等情况。通过对小说《骆驼祥子》维译本的研究，肯定了功能对等理论在文学作品翻译中起到的重要指导作用，得出以下结论：

在词汇层面，成语、歇后语的维译，译者考虑译语读者的感受，兼用意译、直译的翻译方法对成语进行解释，力求达到词汇层面的对等。惯用语的翻译，多采用意译的翻译方法，保持原文特色，做到了意义的对等。

在句法层面，由于汉维语表达习惯、句法结构上存在较大差异，汉语“倒装句”在翻译为维吾尔语时，结合译语的语言环境调整语序结构，有时也可兼顾源语和译语的表达方式，从而使翻译达到语义上的对等。汉语的“把”字句虽然翻译为维吾尔语无对应的“把”，即难以实现形式对等，但由于把字句中的“把”多含处置义，维吾尔语通过在处置对象上加宾语“**نى**”这个标记，实现了意义对等。

在篇章层面，译者在翻译时，不仅要理解原文的深层含义，还需从上下文语境、情景语境乃至整个文化语境的角度去考虑篇章的连贯性。只有这样，才能使译文更加流畅自然，减轻读者的阅读压力，让译文读者更好地理解和欣赏原文的内涵。

参考文献

- [1] 赵丹丹. 浅论奈达的功能对等理论[J]. 文学教育(中), 2011(3): 54-55.
- [2] 赵天悦. 功能对等理论视角下鲁迅小说集《呐喊》的维译研究[D]: [硕士学位论文]. 乌鲁木齐: 新疆师范大学, 2022.
- [3] 老舍. 骆驼祥子[M]. 北京: 中华书局, 2022.
- [4] 李泽民. 功能对等理论视角下《围城》维译研究[D]: [硕士学位论文]. 乌鲁木齐: 新疆师范大学, 2019.
- [5] 老舍. 骆驼祥子[M]. 哈里木·萨里赫, 译. 乌鲁木齐: 新疆人民出版社, 2012.
- [6] 董晓华. 功能对等理论在文学翻译中的应用[J]. 英语广场, 2021(25): 51-53.
- [7] 童僮. 汉语歇后语的维吾尔语翻译研究[D]: [硕士学位论文]. 北京: 中央民族大学, 2019.
- [8] 王今铮. 简明语言学词典[M]. 呼和浩特: 内蒙古出版社, 1985.
- [9] 高悦. 功能对等视角下小说《白鹿原》哈译研究[D]: [硕士学位论文]. 伊宁: 伊犁师范大学, 2022.

- [10] 姚志勇. 英汉互译中语境的适切性[J]. 南通师范学院学报(哲学社会科学版), 2003(4): 81-84.
- [11] 尤金·A·奈达. 语言与文化: 翻译中的语境[M]. 上海: 上海外语教育出版社, 2001: 165.